

G u n n a r s s t a ð i r .

Jörð , eða nú jarðir í Skeggjastaðahreppi , suðaustur frá Miðfirði , mun vera byggð úr Djúpalækjarlandi 1829, upplýsingar um örnefni eru fyrst frá Ásgeiri bónda þar og svo aðallega frá Jakob Jónassyni gjaldk. í Reykjavík .Og smávegis frá Þórhalli bróðir hans á Bakkafirði.

Jörð þessari hefur nú verið skipt í þrjár jarðir, sem heita Veðramót I. og II og Hölkna . En hér verður skipting þeirra ekki talin , og aðeins haft eins og það var.

Austan við land jarðarinnar er Hölkna (1) . Jörð þessi átti ekki land að sjó, svo hún hefur fengið spildu niður með Hölkna að austan .Frá Djúpalæk, að austan við þetta, er línan úr Stórusteini (2) á Jarðbakka (3) út í Árvík (4), í Árvík eru engin nöfn, þar er smátúnblettur , aðeins austar er Litlavík (5). Þaðan er svo línan í Margrétartóft (6), sem er þar á hæsta hávaðanum vestur frá Djúpalæk. Næst veginum er hér svo mýrarfláki sem nefndur eru Flög (7).

Á merkjum móti Djúpalæk er Sellækur (8) .Hann kemur alllangt ofan úrhálsnum. Þar sem lækurinn rennur í Hölkna, heitir neðst Sellækjarsperður (9). Og þar upp með Sellæk eru svo Sellækjareyrar (10), sem ná upp á móts við Selhól, sem er austan við lækinn. Þar ofar er svo nefnt Stígar (11), stundum Efri-og Neðri-stígar þar lá gata milli bæjanna , þetta eru mýrkenndir stígar þar ofar er hall, sem nær heim undir bæ og er nefnt Holt (12) .Ofan við Holtið er svo miklu lægra svæði, sem nefnt er Sund (13), það er móts við bæ.

Þá er aftur niður við Hölkna upp með henni ofan við Sellækjarsperðinn heitir Stórimór (14). Þar í ánni Stóramó er Klapparhylur (15) , svo er þar skammt ofar Bæjarlækjarós (16) Bæjarlækur (17) kemur ofan úr Urðarbrún, er síðar getur. Utan við Bæjarlæk inn með Stóramó er mýri, sem nefnd er Flói (18), ofan við hann milli Flóa og Stíga eru þrjár þúfur í stefnu frá túni á Selhól, þær heita Heimabúfa (19), Miðbúfa (20) og Yztapúfa (21). Þá er þar mýrasund milli Mið-og Yztapúfu, lægð sem nefnd er Kelda (22), efst í henni er svonefnt Yrpuflæs (23). Þessar þúfur standa allar á melholtum .Norður af Stígunum niður að Miðbúfu heitir Mýrarbrún (24), það er hæð, sem lókar fyrir útsýni til Djúpalækjar. Flesið, Yrpufllesið, er síkið eða pyttur, og heiman við það er þessi Mýrarbrún, Bæjarmegin við hana er svo Bæjarmýri (25), sem nú er orðin að túni .Neðan við Þúfurnar innan við Flóann

koma tvö smámelholt sem heita Ytri-Þverholt (26) og Innra-Þverholt (27) þau eru utan við Bæjarlækinn. Ofan þeirra er svo Balisholt (28), þar voru bældar kvíær.

Holtið fyrrnefnda er allstórt melholt eða móaholt þar lá vegurinn inneftir, og ofan við það voru svo Sundin. Nokkuð ofan við þau. Upp með Sellæk ofan við Sundin er svo Háás (29) sem er hæð, er liggur frá læknum hér inneftir. Við enda hans er í læknum Foss eða Sellækjarsfoss (30). Háás er hér fyrir ofan túnið, Ofan við ásinn eru eyrar með læknum, sem heita Hááseyrar (31). Þar nokkru ofar taka svo við melar og þar innar Urðarbrúnir (32) og það á þeim, sem mest ber á hér upp af bæ, heitir Urðarhaus (33).

Nú er bezt að fara aftur niður að Hólkná; tungan innan við Bæjarlæk, heitir Bæjarlækjartunga (34). Þar móts við hana er í ánni Silungahylur (35) og með stóttu millibili Litlifoss (36) og Stórifoss ^(36a). Og líklega er Balingsholt, sem fyrr var getið, innan við Bæjarlækinn og því í þessari tungu. Þessi héli er í krók um miðja tunguna. Næsti lækur hér innar er svo Þorlákslækur (37). Bæjarmegin við hann innan við Bæjarlækjartungu er Torflág (38), lá þar niður í lækinn rétt við túnið og nýgrædd út.

Stykkið fyrir neðan Háás var nefnt einu nafni Hall (39), svo er upp með Bæjarlæk beint inn af Háás engjastykki, nefnt Skotlækjarbalar (40), vanalega stytt í Balar. Skotlækur eða Skothúslækur (41) rennur hér heim í Bæjarlæk sunnan við Háahól, Beint inn af bæ við Skothúslæk er mýri, sem heitir Svarðarmýri (42). Og ofan við hana er mýrarsund, er liggur þar á milli mela, sem heitir Skot (43). Svo er ofan við lækinn, sem efst seytlar ofanaf bölanum. Þar uppaf er nefnt Neðra-Þverhall (44) og Efra-Þverhall (45). Beint inn af bæ heitir Flói (46), sem nær inn að Olnbögalek (47). Þverhöllin liggja einnig inn að Olnbögalek, en hann á upptök sín í Urðarbrún og rennur í Þorlákslæk. Þar sem hann rennur í lækinn, eru tveir steinar, sem heita Olnbögasteinar (48).

Innan við Olnbögalek, þar meðfram honum, er melur, sem heitir Langimelur (49). Innan við Langamel með Urðinni er Urðarhvammur (50), mjög fallegur staður niður af honum eru Krðarhvammsbalar (51). Urðarhvammslækur (52) fellur svo úr hvamminum niður Balana og í Ytri-Hvíppu (53) og þaðan í Þorlákslæk. Innri-hvíppan (54) er svo við balana, en Ytri-Hvíppan takmarkast af Urðarhvammslæk að innan og austan. Innan við Urðarhvammslæk fellur Ytrilækur (55) í Þorlákslæk. Urðarhvammur er, eins og fyrr segir, neðan undir Urðinni. Langimelur og Ytri-hvíppa eru neðan undir Þverhalli, og Innri-hvíppan liggur niður að Þorlákslæk.

Tungan innan við Þorlákslæk heitir Þorlákslækjartunga (56), neðan hennar neðst heitir svo Þorlákslækjartungusporður (57). Þar er neðst Stórfoss, sem fyrr er getið eða hér oft nefndur Hölkna-árfoss (58), hann er beint norður frá bæ (nei?). Þar inn með ánni heita svo Hölknaáreyrar (59). Innan við Þorlákslæk er neðst Sjónarhólssund (60). Ofan við þar er hólsem heitir Sjónarhóll (61). Inn af honum er stór flói, sem heitir Sjónarhólsflói (62). Innan við þetta svæði er svo Fornaselslækur (63), sem rennur niður í á móts við Lambhylseyri.

Þar sem mýrin hækkar, inn á móts við bæ, heitir Hall (64), þar eru melar og Þörð (65) fram af Mólhusinu niður af Háahól (66), takmarkast þau að innan af Myllulæk (67). Milli hans og [REDACTED] Þorlákslækjar myndast nes, sem heitir Stekkjarnes (68). Mylla (68) var við lækinn, við hannhéttu Myllulækjareyrar (70), en þar á móti við Þorlákslæk Þorlákslækjareyrar (71). Milli Myllu og Stekks heitir Myllumór (72). Svø er þar inn með eyrunum Stóramýri (73). Lambastekkur (74) var ofar en Myllan. Þar var smátúnblettur. Það er nærri Hölknaárfossi. Inn af Stórumýri eru svønefndar Dökkir. Í mólendið. Það er Austaridökk (75) og Norðaridökk (76). Þar var skóglendi. Hér er kaldavermslulind, sem heitir Spræna (77), og annar smálækur er þar í pollum, sem heitir Pollalækur (78) eða Tungulækur (79). Þá eru meðfram Þorlákslæk Ytri-Eyrar (80) og Fremri-Eyrar (81), er þá aftur komið að Urðarhvammslæk, upp við Urðarhvamm og Urðarbrúnir. Þá er þar móts við Hvippurnar fyrr nefndu djúpt og grasivaxið gil við lækinn, sem heitir Djúpihvammur (82); þar innar er Djúpahvammsflaga (83).

Yzt á tungunni er Dýjahvammur (84) við lækinn, svo er þar móti bæ hvammurinn sem Lambastekkurinn er í.

Fornaselslækur er eins og fyrr segir fyrir innan þetta hér talda. Upp með honum er Fornasel (85), virðist hafa verið byggð þar, og lækurinn rennur um túnið. Þetta er inn af Sjónarhólssundi. Lækur þessi heitir ekki Fornaselslækur fyrr en niður hjá selinu, ofar er hann jarðfall, sem nefnt er Stóragróf (86). Inn af selinu heitir Bringir (87), lægð, hall inn af Sjónarhólshalli (88), en það er milli Þorlákslækjar og Fornaselslækjar. Bringirnir eru í hallinu og skiptast í Ytri- og Innri-Bringi (89). Upp af Bringunum er Brekkur (90), sléttur flói aflýðandi. Það takmarkast að innan af Fremri-Gróf (91), sem fellur niður í Bringi, og að ofan af Stórhól (92), sem endar þar í háum topp. Þar innaf heita svo Grófir (93). Þar uppaf, innaf Fornalæk, heita Brekkur, sem fyrr er getið, mikið engjastykki. Í því er Heystæði (94).

Heystæði þetta er eins og bæjarrúst til að sjá, þá er næst þar innaf Sauðhöfðalækur (95). Brekkurnar liggja inn með Urðinni, hlífðar þar, í þeim eru grófir. Stórhóll er inn af Sjónarhól, Inn af þessum brekkum eru svo lögðir, sem heita Skot (96). Norðan við það er Skotmelur (97), og austan við það er Skothall (98). Í Skotunum byrjar Fornvaselslækurinn og myndar þar Stórgróf, sem fyrr getur.

Svæðið frá Stórhól til Hólknár er nefnt Hólar (99). Áður en farið verður lengra, nú verður aftur byrjað utast og reynt að lýsa því, sem herra liggur, og gera það skiljanlegt, samanborið við það, sem komið er fyrr.

Það er þá fyrst, aðupp með Sellæk heita Botnar (100) og þar ofar Sellækjardrög (101). Upp af Urðarhvamminum í Urðarbrúninni eru grasivaxnir Stallar (102). Urðarhaus hefur fyrr verið nefndur, það er hornið beint upp af bæ, sem gengur lengst. Inn af Urðarhvammi liggur kelda ofan frá Grænudökk (103) niður á Fornasel, þessi kelda heitir Illakelda (104), er illfar. Þar innar er svo Stórgróf, sem fyrr var getið. Inn af Urðarhaus er Urðirnar (105) sem Urðarbrúnirnar eru á.

Inn af Brekku skiptist Urðin, hún klofnar, þar myndast Sauðhöfði (106), sem er grasivaxinn, Við enda hans heitir Sauðhöfðalækjareyrar (107) út af haus höfðans, þar innar er Sauðá (108). Og þar uppaf ofan við innrahorn Sauðhöfða eru Sauðáreyrar (109), þar var grasatekja fram á okkar daga. Svæðið þar innaf með og við Sauðá er fullt af lækjum og er nefnt Sauðárdrög (110). Næ upp undir Hágöng. Ytri-Hágöng (111).

Grænudökk var fyrr nefnd, er með miklum elftingargróðri, sérkennilega græn, eins og flösuð á að sjá. Þetta er innan við Þorláksslæk neðan við mel í brúninni. Þar innaf er lögð í Urðunum, sem heitir Botnar (112), stórt svæði, þá eru Efrá-Drög (113) og Neðra-Drög (114), á milli draganna er melur, Upp af Efridrögnum er hóll, urðarhóll, sem heitir Svarthóll (115). Þar uppaf er Svartahæð (116), þar er allit fullt af lækjum og áfar í sumum þeirra. Þar uppaf er svo Klettjörn (117), sem Þorláksslækurinn kemur úr. Klettjörn er beint út af Ytri-Hágöng.

Sauðhöfðarnir eru hæðar miðbur upp af Hólunum, sem fyrr voru nefndir, fyrr var nefndur Efrá-Sauðhöfði, eins og 20 mín. gang frá honum er Neðri-Sauðhöfði (118). Þeir eru samfastir að sannan og austan, en lítið sund á milli þeirra. Austari eða Neðri Sauðhöfðinn er aðins norður af Klettjörn, en beint austur af þeim fyrirnefnda. Norðan við Sauðhöfðana er Sauðhöfðalækur. Þar innar er svo Gljúfrárgullur (119) og Gljúfur (120) í Hólkná. Þar er falllegt

38.

stuðaberg, þar innar er svo Sauðá, og Sauðársporrður (121) liggur þar við Hólkná, þar innar heitir svo Breiðadrag (122) inn undir Stöllum, sem liggur inn undir Hágöng, þar upp af er svo Svartahæðin, sem fyrr var nefnd. Þar uppaf er sérkennilegur drangur með steini upp á; er þetta nefnt Tröllkarl (123). Sjálfur er hann um 2 mannhæðir, en háusinn 1 og 1/3 meter.

Austan í Hágöngum inn af Sellækjardrögum heitir urðarbrúnnin, sem hallar niður, Hágangaurð (124), var fjölfarin gönguleið hér áður fyrr. Þetta er svæðið frá Hágöngum og út að Bláfjalli. Gleymt hefur, að melurinn milli draganna heitir Kellóttihóll (125) og að lækurinn, sem rennur um Hólana og kemur úr Hvippunum, heitir Hólalækur (126).

Hádeggi var hér í lögð innan við Bláfjall, þar sem lækurinn kemur niður, kl. 2 á Hágöngum, kl. 3 á austurbrún Lambafjalla og kl. 9 á Rjúpnahæðum.

Stafrófsskrá yfir Gunnarstabaörnefni:

Austaridökk 75	Hágangaurð 124
Árvík 4	Hágöng ytri 111
Botnar 100	Háihóll 66
Botnar 112	Heimabúfa 19
Breiðadrag 122	Heystæði 94
Brekkur 90	Holt 12
Bringir innri 89	Hólalækur 126
Bringir ytri 87	Hólar 99
Bæjarlækjarós 16	Hvippa innri 54
Bæjarlækjartunga 34	Hvippa ytri 53
Bæjarlækur 17	Hólkná 1
Bæjarmýri 25	Hólknáreyrar 59
Bælishólt 28	Hólknárfoss 58
Börð 65	Illakelda 104
Djúpavhammsflaga 83	Jarðbakki 3
Djúpihvammur 82	Kelda 22
Drag efra 113	Klapparhylur 15
Drag neðra 114	Klettstjörn 117
Dýjahvammur 84	Kellóttihóll 125
Eyrar fremri 81	Lambastekkur 74
Eyrar ytri 80	Langimelur 49
Flói 18	Litlavík 5
Flói 46	Margrétartóft 6
Flög 7	Miðbúfa 20
Fornasel 85	Mylla 69
Fornaselslækur 63	Myllulækjareyrar 70
Gljúfrabrekkur 119	Myllulækur 67
Gljúfur 120	Myllumór 72
Gróf fremri 93	Mýrarbrún 24
Grófir 93	Norðaradökk 76
Grænadökk 103	Olnbogalækur 47
Hall 39	Olnbogasteinar 48
Hall 64	Pollalækur 78
Háás 29	
Hááseyrar 31	

Sauðá 108
 Sauðárdrög 110
 Sauðáreyrar 109
 Sauðársporrður 121
 Sauðhöfðalækjareyrar 107
 Sauðhöfðalækur 95
 Sauðhöfði 106
 Sauðhöfði neðri 118
 Sellækjardrög 101
 Sellækjareyrar 15
 Sellækjarfoss 30
 Sellækjarsporður 9
 Sellækur 8
 Silungahylur 35
 Sjónarhóll 61
 Sjónarhólslóði 62
 Sjónarhólshall 88
 Sjónarhólssund 60
 Skot 43
 Skot 96
 Skothúslækur 41
 Skotlækjarbalar 40
 Skothall 98
 Skotmelur 97
 Spræna 77
 Stekkjarnes 68
 Stallar 102
 Stígar 11
 Stóragróf 86
 Stóramýri 73
 Stórhóll 92
 Stórifoss 36
 Stórimór 14
 Stóristeinn 2
 Svartahæð 116
 Svarthóll 115
 Svarðarmýri 42
 Sund 13
 Torflág 38
 Tröllkarl 123
 Tungulækur 79
 Urðarbrúdnir 32
 Urðarhaus 33
 Urðarhvammsbalar 51
 Urðarhvammslækur 52
 Urðarhvammur 50
 Urðir 105
 Yrpufles 23
 Ytrilækur 55
 Yztapúfa 21
 Þorlákslækjareyrar 71
 Þorlákslækjartungusporður 57
 Þorlákslækjartunga 56
 Þorlákslækur 37
 Þverhall efra 45
 Þverhall neðra 44
 Þverholt innra 27
 Þverholt ytra 26

Norður-Múlasýsla

Skeggjastaðahreppur

Gunnarsstaðir

Gott væri að fá svör við eftirfarandi spurningum, ef hægt væri:

1. Er nokkuð vitað um fólk það, sem Margrétartóft og Þorlákslækur eru við kennd?
2. Var sel nálægt Sellæk?
3. Var torf rist í Torflág?
4. Var mór stunginn í Svarðarmýri?
5. Var skothús nálægt Skothúslæk?
6. Er Hölkknárfoss beint norður frá bæ?
7. Var skyggnt eftir fé af Sjónarhóli?
8. Hvenær var mylla í Myllulæk?